

Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi
Atatürk University Journal of Faculty of Letters
Sayı / Number 66, Haziran/ June 2021, 364-380

ERICH KÄSTNER'İN “NOKTACIK İLE ANTON” ADLI ÖYKÜSÜNDE
TOPLUMSAL OLAYLARIN ÇOCUK PERSPEKTİFİNDEN YANSIMASI*

The Reflection of the Children Perspective on the Social Events in the Work
“Pünktchen und Anton” of Erich Kästner

(Makale Geliş Tarihi: 28.12.2020 / Kabul Tarihi: 26.04.2021)

Recep BODUR**

Öz

Bu çalışma, günümüzde edebiyatın alt disiplini olmaktan çıkıp kendine has bir edebiyat olma yolunda ilerleyen “çocuk ve gençlik edebiyatını” konu edinmektedir. Bu çerçevede Alman edebiyatında önemli bir yere sahip olan idealist ve ahlâk filozofu Erich Kästner’in *Noktacık ile Anton* (Pünktchen und Anton) adlı eseri, yazıldığı dönem de göz önünde tutularak çocuk ve gençlik edebiyatı perspektifinden detaylı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmada çocuk ve gençlik edebiyatının tanımına ve amacına değinilip hayatımızdaki yeri ve önemi ortaya konmuştur. Bu minvalde toplumsal olayların çocuklar açısından nasıl yansıtıldığı analiz edilmeye çalışılmıştır. Çocuk karakterlerin örnek nitelikler taşıyıp model olması, başkahramanın tüm sorumlulukları üzerine alması ve arkadaşlar arasındaki muhteşem birliktelik gibi konular okura sunulmuştur. Çalışmada ön plana çıkan metne bağlı ve yorum bilimine dayalı inceleme yöntemleri sentezlenerek karma bir yöntemle başvurulmuştur.

* Bu makale, Erich Kästner’in “Emil ve Dedektifler, Noktacık ile Anton ve Uçan Sınıf” Adlı Öykülerinde Toplumsal Olayların Çocuk Perspektifinden Yansımaları başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum / TÜRKİYE. PhD Student, Atatürk University, Institute of Social Sciences, Department of German Language and Literature, Erzurum / TURKEY. E-mail: recepbodur@windowslive.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4362-2403>

Anahtar Kelimeler: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı, Toplumsal Olaylar, Model, Ahlâk.

Abstract

This study subjects to "children and youth literature" which goes out being a subdiscipline of literature today and becomes a unique literature. Besides, considering the period it is written, the book *Anna Louise and Anton* of Erich Kästner, who has an important role in German literature and who is an idealist and moral philosopher, were studied in the aspect of German children and youth literature. In this study, the definition and purpose of children and youth literature was mentioned and its place and importance in our lives was revealed. In this respect, it has been tried to analyze how social events are reflected in terms of children. Subjects such as the exemplary qualities of the child characters and their being a model, the protagonist's taking on all the responsibilities and the magnificent relationship between friends were presented to the reader. A mixed method was used by synthesizing the text-based and interpretative analysis methods that came to the fore in the study.

Keywords: Children and youth literature, social events, model, moral

1. Giriş

Çocuk ve gençlik edebiyatı (Kinder- und Jugendliteratur), kuramsal açıdan üzerinde çok fazla araştırma yapılmasına rağmen hala net bir tanımı olmayan kavramdır. Alman edebiyat bilimci Otto Brunken, çocuk ve gençlik edebiyatını, oluşumundan itibaren farklı tanımlar geçiren ve bu sebeple “*daima çocukluğun, gençliğin, eğitimin o zamanki tarihi izanın arka planında*”² (Brunken 1990: s.2) incelenmesi gereken bir kavram olarak ele alır. Bir diğer edebiyat bilimci Hans-Heino Ewers ise “*ya çocukların ve gençlerin duyarak, izleyerek veya okuyarak alımladığı (kurgusal ve kurgusal olmayan) edebi eserlerin tamamı ya da çocuklar ve gençler için uygun görülen edebiyatın bütünü*”³ olarak görür (Ewers 1995: s.13). Klaus Doderer ise çocuk ve gençlik edebiyatını ikiye ayırır: Birincisini çocuklar ve gençler için özel olarak üretilen tüm metinlerin adı olarak, ikincisini de çocuklar ve gençlerin kendileri için özel olarak üretilmek zorunda kalmadan tükettikleri veya genç okuyucular tarafından alımlanan tüm yazılar olarak tanımlar (Doderer 1984: s. 161).

²Alıntının çevirisi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Orijinali: “immer auf dem Hintergrund des jeweiligen historischen Verständnisses von Kindheit, Jugend und Erziehung” (Brunken 1990: s.2)

³Alıntının çevirisi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Orijinali: “entweder die Gesamtheit der von Kindern und Jugendlichen hörend, zuschauend oder lesend rezipierten (fiktionalen und nichtfiktionalen) Literatur oder die Gesamtheit der als für Kinder und Jugendliche geeignet erachteten Literatur” (Ewers 1995: s. 13).

Geniş anlam derinliğine sahip olan bu edebiyat türünün çeşitli görevleri ve amaçları vardır. Çocukların edebi dünyasını, hayallerini geliştirme görevi çocuk ve gençlik edebiyatına düşer. Çocuk ve gençlik edebiyatı, onları her anlamda donanımlı bir hale getirmeye çalışır. Çocuk ve genç okurlara eserlerde görülmeyenleri görmeyi öğretir ve farklı yollar keşfetmek için yeni kapılar aralar. İyi bir çocuk ve gençlik edebiyatı, okuru kendisini edebiyat ile ifade edebilecek yeteneklerle donatır.

Çocuk ve gençlik edebiyatının yetişkin edebiyatı için son derece önemli bir işlevi vardır. Çocuk buradan edineceği bilgi ve algılama kapasitesiyle ilerde yetişkin edebiyatını daha iyi anlar. Çocuk ve gençlik kitapları sayesinde çocukların ve gençlerin ufukları gelişip kelime hazneleri artar ve böylece çocuklar kelimelerin gerçek ve yan anlamlarına daha iyi vakıf olurlar. Bu kitaplar bir bakıma köprü görevi üstlenir.

“[...] çocuk yazını her ne kadar doğrudan belli eğitsel amaçlara hizmet eden bir araç olarak görülmesi de, çocuğa okuma eğitimi veren bir araçtır. Bu anlamda çocuk yazını, yetişkin yazınına geçişte bir ‘ara basamak’ ya da ‘geçiş yazını’ işlevini üstlenmektedir. Böylece, çocuk ve gençlik yazınının, okuma alışkanlığı veren ve yazınsal ürünleri alımlamayı öğreten bir işlevi ortaya çıkmaktadır.” (Dilidüzgün, 2006: s. 26-27)

Çocuk ve gençlik edebiyatının, tüm bunların yanında bir de sosyal görevi vardır. Bu görev, çocuklara ve gençlere bireysel sorunlarla nasıl başa çıkacakları ve topluma nasıl entegre olacakları konusunda yardım eder. Bu bağlamda toplumun eğitim mekanizmasında çocuk kitaplarının kendine has bir yeri vardır; çocuk kitapları, çocukça bilincin çiçek açan ve vızıldayan karmaşasını yavaş yavaş temizler ve onu tek tip deneyim moduna geçirir (Uerding 1977: s. 32). Ayrıca çocuk ve gençlik edebiyatı, çocukları içinde büyüdükleri toplumun kurallarıyla tanıştıran, çocukların sosyalleşmesini sağlayan bir araç haline gelir (Eckhardt 1987: s. 163). Çocukların ve gençlerin günümüz toplumunun kurallarını anlamlı hale getirmelerine ve onların bu kurallara adapte olmalarına yardım eder. Malte Dahrendorf’a göre “*çocukların ve gençlerin aydınlanmaları, deneyimlerinin artmasını, önyargılardan arınmalarını ve toplumsallaşmalarını koşutlayarak onların kimliklerini kazanmalarına yardımcı olur.*” (Dilidüzgün 2006: s. 27) Dolayısıyla çocuk ve gençlik edebiyatı, toplumla bozulmuş iletişim ve etkileşimden kaynaklanan çatışmalardan dolayı kişisel sorunlarda rehberlik görevi üstlenir.

Edebiyatın bu dalı, ayrıca günümüz toplumunun nasıl oluştuğunu anlamaya yardım eder. Sadece okuyan insan, kültürünü ve tarihini gerçekten öğrenip ona sahip çıkabilir. Okuyarak din, bilim, eğitim ve sanat gibi kültür alanları kolayca erişilebilir hale gelir (Dahrendorf 1996: s. 9). Kültürümüz ve tarihimiz her şeyden önce nesilden nesile yazılı olarak aktarılır. Edebiyat bunun bir parçasıdır. Okumayan insan, kültürünün en küçük bir yanına dahi yabancı kalır. Bu açıdan çocuk ve gençlik edebiyatı, sağlam bir kültür ve toplum bilincinin oluşmasına katkıda bulunur.

2. Çocuk ve Gençlik Edebiyatının Kısa Tarihsel Gelişimi

Çocuk ve gençlik edebiyatı genelde yakın tarihli bir edebiyat türü olarak düşünülmemektedir. Ancak onu iyi anlayabilmek için tarihsel gelişim süreçlerine bakmak gerekir. Bu noktada ünlü çocuk ve gençlik edebiyatı uzmanı Ewers, bu edebiyat türünün geçirdiği değişime dikkat çekmektedir:

"[...] yazın türünün değişimi, sürekli olarak çocukluk ve gençlik dönemlerinin değişimleri ile bağlantılıdır. Bir başka deyişle çocuk ve gençlik yazınındaki değişim, sosyal-kültürel kırılmalara ve buna bağlı olarak çocukluk ve gençlik dönemlerinin değişmesine bir tepki olarak anlaşılır." (Ewers 2016: s.17)

Çocuk profili ve çocuğa olan bakış açısı, zaman içinde değişimler gösterir. Çocuklar Ortaçağ'da genellikle küçültülmüş yetişkinler olarak görülür (Kaminski 1998: s.9) ve o zamanlar çocuklar için özel bir edebiyat yoktur. Var olan edebiyat ağırlıklı olarak dini yazılardan meydana gelir (Brunken 2000: s. 18).

Aydınlanma çağından (Aufklärung) önce çocuk, sıkıcı, dikkati çekmeye değmeyen bir nesne olarak algılanır. (Neydim 2016: s.4) 18. yüzyılda Aydınlanma çağıyla, özellikle Jean Jacques Rousseau'nun 'Emile' eseriyle çocuğun imajında değişimler meydana gelir. Artık çocuk, varlıkların en değerlisi olarak algılanmaya başlar. Bu değişimlerle birlikte çocuk önem verilen, sorgulanan ve değer noktasında farklı bir yerde tutulan varlık olma yoluna girer. Bunun temelinde sanayileşme, kentleşme ve modernleşme yatar (Neydim 2016: s.4-5).

18. yüzyılın sonunda - Romantizm döneminde - çocukluk imajı tamamen değişir. Bu dönemde *"[...] çocukluk yüceleştirilir. Çocuğun saf varlığı önemsenir."* (Asutay 2004: s. 68) 19. yüzyılda, Biedermeier ve Realizm döneminde, çocuğun romantik imgesi çocuk ve gençlik edebiyatına girer. Bununla birlikte edebiyata kurgu ve fantezi dahil edilmiş olur. Sanayileşme ve teknik gelişmelerle kitap üretimi artar, bu da neredeyse tüm epik ve lirik türdeki çocuk ve gençlik edebiyatının keskin ayrımına yol açar (Brunken 2000: s. 46).

20. yüzyıla gelindiğinde çocuğun değerinin iyice keşfedilmesiyle ve toplumda önemli bir yer teşkil etmesiyle, kitapların çocuklar için kaleme alındığı döneme geçilir. Çocukluk çağına uygun edebi eserler yaratma düşüncesi, çocuk edebiyatı alanındaki gelişmelere yeni bir boyut kazandırır. Çocuk ve gençlik edebiyatı, yüzyıl içinde çocuğa verilen değer ve çocuğa olan bakış açısı hususunda öncelikli konulardan biri haline gelir. Önemli bir tür ve yazarlık tarzı olarak serüvenini kendi başına özerk bir edebiyat olma yolunda sürdürür (Asutay 2004: s. 72). Özellikle çocuk ve gençlik edebiyatının bağımsız bir tür olduğunu savunan ve eserleriyle bu tezlerini kanıtlayan yazarlar mevcuttur. Bunlardan biri de, çalışmamızın çekirdeğini oluşturan Erich Kästner'dir.

3. Erich Kästner ve Yeni Nesnellik

Erich Kästner 1899 yılında Dresden’de dünyaya gelir. Annesi Ida Kästner, babası ise öz babası olmayan Emil Kästner’dir. Babasının, kendi hayatında kayda değer bir yeri yoktur. Annesi ise hayatında en önemli yere sahip olan varlıktır. En başından itibaren annesi ile arasında sonraki çalışmaları için önemli hale gelen güçlü bir bağ oluşur. Bu bağ “Pünktchen und Anton”, “Emil und Detektive” ve “Als ich ein kleiner Junge war” gibi eserlerinde görmek mümkündür. Kästner “Ben Küçük Bir Çocukken” (Als ich kleiner Junge war) adlı eserinde annesi hakkında şunları söyler: *“Ida Kästner’in tek bir hedefi vardı: Oğluna mükemmel bir anne olmak. Ve hedefine ulaştı. Mükemmel bir anne olmak istediği için hiç kimseyi dikkate almadı, kendini bile! Mükemmel bir anne oldu. [...] Masaya sürdüğü kanyla canıyla hayatıydı!”* (Kästner 2012: s. 169)

Kendisini annesi tarafından kumarda ortaya sürülen para olarak gören Kästner, daha çocuk yaşında annesinin yaptığı fedakarlığın farkındadır. Annesinin bu fedakarlığına karşılık vermek için kendini sorumlu hisseder. Çocuk haliyle elinden geleni yapması gerektiğini düşünür:

“Bütün hayatını koyduğu kart bendim. O nedenle de kazanmak zorundaydım. Onu düş kırıklığına uğratmamam gerekiyordu. Hep en iyi öğrenci, en iyi oğul olmamın nedeni buydu. Oynadığı bu büyük oyunu kaybetmesine dayanamazdım. [...] Ben mükemmel oğul olmak zorundaydım.” (Kästner 2012: s. 169).

Annesine olan bu bağlılığı ve aralarındaki ilişki, eserlerinde otobiyografik öğelere yer vermesine ve özellikle çocukluğundan esinlenmesine yol açar. Dolayısıyla çocukluk Kästner için bambaşka bir yere sahiptir. Ayrıca Kästner çocukluğun sadece çocukluk yılları ile sınırlı kalmadığına, bir ömür boyu yaşatılması gerektiğine inanır. *“Çocukluğun sizi terk etmesine izin vermeyin! Bakın, çoğu insan çocukluğunu eski bir şapka gibi çıkarıp atıyor. [...] Onlar eskiden çocuktuk, sonra yetişkin oldular, peki ya şimdi ne(dir)ler? Sadece büyüyüp çocuk kalanlar, insandır.”*⁴ (Kästner 1968: s.53-54)

Çocukluğa bu kadar değer veren ve eserlerini bunun üzerine inşa eden Kästner, kusursuz eserleriyle çocuk ve gençlik edebiyatının en önde gelen temsilcilerindedir. Bu edebiyat türüne ait eserlerle arasında kuvvetli bir bağ vardır. Öyle ki, kendini nerdeyse tamamen çocuk ve gençlik edebiyatına adanmış, hatta en zor zamanlarında bile bir yolunu bulup bu alanda yazmaya devam eder. Nazi Almanyası’nda

⁴Alıntının çevirisi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Orijinali: *“Laßt euch die Kindheit nicht austreiben! Schaut, die meisten Menschen legen ihre Kindheit ab wie einen alten Hut [...] Früher waren sie Kinder, dann werden sie Erwachsene, aber was sind sie nun? Nur wer erwachsen wird und Kind bleibt, ist ein Mensch.”* (Kästner 1968: s.53-54)

yazma yasağı konmasına rağmen farklı takma adlar kullanarak yazarlığı sürdürür. (Kırmızı 2016: s.43-44)

Kästner, "Literatur der Weimarer Republik" olarak da bilinen 'Yeni Nesnellik' (Neue Sachlichkeit) edebi akımına mensup bir yazardır. 'Yeni Nesnellik' "edebiyata resim sanatından geçmiş, dışavurumculuktan farklı, duygusal ve mümkün olduğu kadar gerçeğe bağlı bir akımdır." (Kırmızı 2016: s.47) Kästner'in gerçekçi, iğneleyici ve sosyal eleştiri niteliği taşıyan konu tasarımı ve basit günlük dili bu akımın tipik özellikleridir. Olay örgüsünde olayların hızlı akışı ve büyükşehir hayatını anlatma, bu akımın en önemli teknik özellikleri diyebiliriz. Hikâyelerde veya romanlarda geçen olaylar hayali olmaktan ziyade gerçekçi bir temele oturtulur. Dolayısıyla 'gerçek' üzerine kurulan bu eserler "gerçekçi çocuk ve gençlik edebiyatının" (realistische Kinder- und Jugendliteratur) temelini oluşturur.

Bu tarzla birlikte çocuk ve gençlik edebiyatına yeni bir ses gelir, böylelikle gerçekçi bir duruş ve uzmanlaşmış bir dil kullanımı gözler önüne serilir. Yani çocuk ve gençlik edebiyatı daha da spesifik bir türe dönüştürülür. Bu edebiyat türü, sürekli gerçekle ilişki halindedir (Scheiner 2005: s. 158). Çocukları ve gençleri günlük hayatlarında olduğu gibi sunar, onların gündelik sorunlarından bahseder. Kästner'in karakterlerini kendi sosyal çevrelerinin ayırıcı özellikleri olarak tasvir eden çocuk kitapları, bu türün gelişmesindeki belirleyici faktördür (Scheiner 2005: s. 161). "Kästner'in, gerçekçi çevre romanlarının olumlu sosyal taslağını dayandırdığı saf (temiz) çocuğun bozulmamış ahlakı, çocuklar için edebiyatta anlam odaklı bir gerçeklik inşası için yeni ve doğru yolu gösteren bir ideal haline dönüşür." (Scheiner 2005: s. 161)

Bu bağlamda Kästner'in çocuk kitapları cesur, bağımsız, akıllı ve dayanışma içinde hareket eden, bazen olayları yetişkinlerden daha iyi analiz edip sonuca varan ana karakterleri ile, arkadaşlar arasındaki sıkı dostluklar ile ve eserlerin mutlu sonla bitmeleriyle bilinir. Konuyu derinlemesine ele alan Klaus Doderer, Kästner'in kitaplarındaki çocuk kahramanların yetişkinler gibi sunulduğunu ve bir örnek teşkil ettiğini ifade eder.

"Anlatılan hikâyenin arka planında düzenli, ayrıca herhangi bir sosyal sınıf ayrımı olmayan bir insan topluluğu ideali yatar. Garantörler çocuklardır. Kästner, rollerini yapan çocukların insan hakları konularında tıpkı yetişkinler gibi yüksek

⁵Alıntının çevirisi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Orijinali: Die urwüchsige Moral des un-
verdorbenen Kindes, auf die Kästner das positive gesellschaftliche Konzept seiner realistischen
Umweltromane gründet, wird zu einem neuen und wegweisenden Ideal für eine sinnorientierte Kon-
struktion der Wirklichkeit in der Literatur für Kinder. (Scheiner 2005: s. 161)

rasyonel yeterliliğe ve dayanıklılığa sahip olmasını beklediği eylemler ve figürler tasarlar.'⁶ (Doderer, 2002: s. 142)

Klaus Doderer gibi Winfred Kaminski de Kästner'in kitaplarının çocuk kahramanları üzerine yoğunlaşır. Kaminski, çocukların Kästner için insanın özünü kurtarma ihtimalinin garantörleri olduğunu ve onların henüz çıkarıcı toplumun kötülükleri tarafından saldırıya uğramadıklarını belirtir. Ayrıca Kästner'in, itaat eden fakat köle ruhlu olmayan çocuk kahramanlar kurguladığını, yetişkinlerin sorgulanmayan otoritesini çocuklar adına sorguladığını ekler. (Kaminski, 1998: s. 80) Kästner, çocuk kitaplarında gerçekçi yazı tarzını insani bir ütopyayla birleştirir. Çocuklar, daha iyi bir toplum için adeta hayali laborantlardır.

Kästner, eserlerinde dünyanın hala bir düzen içinde dönmeye devam ettiğini ve sınıf ayrımının aşıldığını anlatır. Çocukların yetişkinler üzerinde daha çok etkisinin olduğu yeni bir dünya düzeni kurar. Yani bu düzen çocuk eksenlidir. Bu düşünceler en güzel şu cümlelerde karşılık bulur:

*‘Noktacık ile Anton, farklılıkları olan ama yine de arkadaş olan iki kişi.[...] Size hayatın ciddiyetini ama aynı zamanda ne kadar eğlenceli olabileceğini gösterir. Gerçi Anton biraz Emil'e benziyor olabilir, ama Kästner'in dediği gibi: Bu tür çocukları ne kadar anlatsak azdır ve Emil'ler Anton'lar ne kadar çok olurlarsa o kadar iyidir!’*⁷ (Pünktchen und Anton, 2021)

4. Noktacık ile Anton (Pünktchen und Anton)

Pünktchen und Anton iki farklı haneden gelen iki çocuğun hikayesidir. ‘Noktacık’ olarak da adlandırılan ‘Luise Pogge’ kendi ebeveynlerinden çok bakıcıları ile zaman geçiren, anne-baba sevgisinden yoksun büyüyen ancak maddi anlamda istediği her şeye sahip olan, zengin bir fabrika sahibinin kızıdır. Eserin asıl ana karakteri, Noktacığın en iyi arkadaşı, ‘Anton Gast’ ise annesiyle yaşayan ve annesinin hastalığı nedeniyle daha da zorlaşan kötü koşullarda hayat mücadelesi veren bir çocuktur. Geçimlerini güvence altına almak için Anton para kazanma görevini üstlenir ve bu da ikinci bir yük oluşturduğu için kendi okul performansında aksamlara neden olur. Ancak Noktacık ile Anton arasındaki dostluk, tüm sosyal engellerin ötesinde devam eder. Anton, Pogge ailesinin villasının soyulmasını engelleyerek

⁶Alıntının çevirisi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Orijinali: Im Hintergrund der erzählten Geschichte lagert das Ideal einer geordneten, übrigens auch das einer Menschengesellschaft ohne eine soziale Klasseneinteilung. Die Garanten sind die Kinder. Kästner entwirft Handlungen und Figuren, bei denen er den agierenden Kindern in Fragen der Menschenrechte eine genauso hohe rationale Kompetenz und Belastbarkeit zumutet wie den Erwachsenen. (Doderer, 2002: s. 142)

⁷Alıntının çevirisi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Orijinali: Pünktchen und Anton, zwei Menschen die ihre Unterschiede haben und dennoch Freunde werden. [...] Es zeigt einem den Ernst des Lebens, aber auch den Spaß, den jenes machen kann. Zwar mag es sein, dass Anton dem Emil ein wenig gleicht, aber wie Kästner schon sagte: ‘Von dieser Sorte Jungen kann man gar nicht genug erzählen, und Emile und Antone können wir gar nicht genug kriegen!’. Burada geçen ‘Emil’ ‘Emil und die Detektive’ eserinin çocuk ana karakteridir.

hikayenin mutlu bir sonla bitmesini sağlar.

Pünktchen und Anton, Erich Kästner'in ikinci çocuk romanıdır ve sosyo-ekonomik köklü değişikliklerin yapıldığı Weimar Cumhuriyeti döneminde, 1931 yılında yayınlanır. Kästner'in bu eseri belki de en çok toplum eleştirisi yapan çocuk kitabıdır. (Grub 2003: s.155) Kitapta tamamen fakir ve zengin arasındaki farkın sosyal temeller üzerine kurulu olduğu ekonomik ve toplumsal olaylar konu edinilir. Bunun için de çevre romanları arasında sosyal ortamların ayırt edici özelliklerini ortaya çıkaran büyük mekanlar, Kästner'in ekonomik ve sosyal koşullara verdiği önemi gösterir (Beutler, 1967: s. 187). Özellikle konutların tasviri oldukça ayrıntılı yapılır.

Erich Kästner'in *Pünktchen und Anton* adlı eseri bir önsözle başlar. Önsözün bir başlığı vardır, o da 'Elden Geldiğince Kısa'dır. Anlatıcı bu önsözde anlatacağı hikâyenin nasıl olduğundan, konusunun gerçek hayattan mı alınıp yoksa hayali mi olduğundan bahseder. 'Küçük Bir Sondeyiş' başlığıyla da hikaye sona erer. Kästner burada da eserlerindeki çocuk karakterlerin tüm çocuklara örnek olabileceğini, insanlığın bu çalışkan, akıllı ve dürüst çocuklara ihtiyacı olduğunu vurgular. Kitap, 16 bölümden ve her bir bölümden sonra anlatıcının doğrudan kendi fikirlerine yer verdiği 16 'Düşünce'den oluşur.

Birinci bölümün başlamasıyla 'ben-anlatıcı durumu' (Ich-Erzählsituation), anlatıcının olayın dışında kaldığı ve olayların her şeyi bilen bir bakış açısıyla anlatıldığı (Klarer, 1999: s.51) 'tanrısal bir anlatı durumuna' (auktoriale Erzählsituation) dönüşür. Eserde dışa dönük anlatılan bir 'çerçeve hikâye' ([Rahmenerzählung](#)), içe dönük bir 'ben-anlatıcı' (Ich-Erzähler) ve 'tanrısal bir anlatıcı' (auktoriale Erzähler) söz konusudur. Dolayısıyla çocuk okur asla kendi haline bırakılmaz aksine hikaye boyunca bir anlatıcının eliyle yönlendirilir. Anlatıcının çocuk okuru yönlendirmek istediği yollar açıkça önceden belirlenir, bu da Kästner'in metinlerinin tamamen hedef odaklı bir hale dönüştüğünü gösterir.

4.1. Düşünceler

Erich Kästner'in *Pünktchen und Anton* kitabının en ayırt edici özelliği her bölümün sonunda o bölümün değerlendirmesi yapılan 'Düşünceler' kısmıdır. Her bir 'Düşünce'ye bir başlık verilmiştir. Bu düşünceler bölümlere bağlıdır, yani bölümlerde anlatılanların yorumlanmış halidir. 'Düşünceler'de her bölüm ahlâki açıdan bir kez daha yorumlanır. Düşüncelerin bölümlerden bir farkı varsa o da yazım şeklidir.

'Bu kitapta düşünmeyle ilgili ne varsa, küçük bölümler halinde yazacağım, ve bu kitabı basacak olan adamdan, "düşünceler"imi öyküden biraz farklı biçimde

basmasını isteyeceğim. Düşüncelerle ilgili bölümler tıpkı bu ÖNSÖZ'deki gibi italik dizilip basılacak.'⁸ (Kästner, 2013: s. 9)

Hikâyedeki düşünceler içerik yönünden tematize edilmiş bakış açısını benimser. Bu bölümler görevden, gururdan, hayalden, cesarettten, meraklı insanlardan, yoksulluktan, hayatın acımasızlığından, tesadüflerden, saygıdan, yalandan, arkadaşlıktan, aile faktöründen ve sonuç olarak mutlu sondan bahseder. Özetle saydığımız ahlâki davranış şekilleri ve özellikleri, tıpkı yetişkinler gibi çocuklar için de ciddiye alınan değerler ve erdemler olarak nitelendirilebilir. Diğer bir ifadeyle, çocuk okurlara bir çeşit kılavuzluk etmek isteyen hikâyenin ahlâki yönü söz konusudur. Yazar, dil kullanımıyla hitap ettiği kitlenin yaşına uygun bir şekilde hareket eder. Bu bölüm genel itibariyle okuru düşündürme üzerine kuruludur.

Kästner "Düşünceler" in sonlarında "Öyle değil mi?"⁹ (Kästner, 2013: s. 22) "Bunun mümkün olduğuna inanıyor musunuz? Böyle olması için yardım etmek ister misiniz?"¹⁰ (Kästner, 2013: s. 71) gibi sorular sorar, hatta yeri geldiğinde olumlu anlamda mesajlar da verir. "İnsanları mutlu etmenin ne kadar mutluluk verici olduğunu öğrenmeye bakın!"¹¹ (Kästner, 2013: s. 88) Böylece ciddiye alındığını hisseden okura doğrudan hitap etmeye çalışır ve küçük beyinleri düşünme sürecine sevk eder. Kästner bir bakıma öğretmenlik görevi yapar. Daha da ileri gidip çocuk okurlarıyla diyaloga girer ve onlardan konuşulan konular üzerine düşüncelerini ister:

*'Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz bilmiyorum. Bir erkek çocuğun yemek pişirmesini doğru buluyor musunuz? Annesinin önlüğünü takmasını, patates soymasını, bunları bir tencereye koymasını, üstüne tuz serpmesini, tüm öbür şeyleri yapmasını?'*¹² (Kästner, 2013: s. 34)

4.2. Olay Yeri ve Dönemin Yansıyan Yüzü "Büyükşehir"

Büyükşehir, Erich Kästner'in tüm 'Berlin romanlarında' olduğu gibi bu çocuk romanında da, olayların geçtiği yer ve merkezi konulardan biridir. Eserdeki kahraman, orijinaline sadık olarak tanımlanan Weimar Cumhuriyeti'nin Berlin'inde hareket eder. Kästner, büyükşehri sadece çocuk edebiyatı için doğal bir olay yerine

⁸ Orijinal metin: "Ich werde alles, was in diesem Buch mit Nachdenken verbunden ist, in kleine Abschnitte zusammenfassen, und den Mann, der das Buch druckt, werde ich bitten, daß er meine »Nachdenkereien « anders druckt als die Geschichte selber." (Kästner 1938: s.9-10)

⁹ Orijinal metin: "Stimmt's? ." (Kästner 1938: s.23)

¹⁰ Orijinal metin: "Glaubt ihr, daß das möglich wäre? Wollt ihr helfen, daß es so wird?" (Kästner 1938: s.76)

¹¹ Orijinal metin: "Es macht glücklich, glücklich zu machen!" (Kästner 1938: s.92)

¹² Orijinal metin: "Ich weiß nicht, wie ihr darüber denkt. Findet ihr es recht, daß ein Junge kocht? Daß er sich eine Schürze von der Mutter umbindet und Kartoffeln schält und sie in einen Topf tut und Salz darüberstreut und was sonst alles?" (Kästner 1938: s.36)

dönüştürmez, aynı zamanda heyecan verici, zıtlıkların yaşandığı bir deneyim alanı olarak görür ve ona karşı yeni bir tavır geliştirir.

Kästner, Weimar Cumhuriyeti'nin modern hayatını 'büyükşehir' olgusu çerçevesinden *Pünktchen und Anton* öyküsüne yansıtır. Modernliğin kendi hayat biçimi ve simgesi olarak görünen, ayrıca olumlu yönde bir değişim gösteren büyükşehirdeki hayatı ele alır. Ancak o dönemin modern günlük hayatı, modern ve kapitalist bir toplumun yan belirtileri olan yabancılaşma, çocukların çalıştırılması, işsizlik, okul eğitimi ve bozulmuşluk gibi tarihi sorunları da beraberinde getirir. (Haywood 1998: s. 118) Eserde, olumsuz anlamda aile içinde yabancılaşan Bayan Pogge, geceleri Weidendammer köprüsünde ayakkabı bağı satan çocuğun (Anton) çalışması, anne hastalandığında ortaya çıkan işsizlik, Anton'un okul durumu ve kitabın kötü çocuk karakteri Gottfried Klepperbein'daki bozulmuşluk gibi birçok konu bulunur. Büyükşehir (Berlin) sık sık gürültülü, kirli, yorucu özellikleriyle bağdaştırılırken, Kästner için hayatın kendisidir. Hikâyenin geçtiği heyecan verici, büyüleyici ve olumlu tasvir edilen Berlin şu cümlelerle okura sunulur:

"Berlin güzeldir; özellikle buradan, bu köprüden bakınca ve en çok da akşamları! Arabalar birbirini sıkıştırarak Friedrich Caddesi'nden yukarı çıkar. Lam-balar ve farlar ışıldar, kaldırımlarda insanlar birbirini ileri doğru iter. Trenler dü-düklerini öttürür, otobüsler homurdanır, arabalar korna çalar, insanlar konuşur ve güler. Çocuklar, bu ne hayattır, bir bilseniz!"¹³ (Kästner, 2013: s. 65)

4.3. Aile ve Çocuk-Ebeveyn İlişkisi

Aile, gerçekçi çocuk ve gençlik edebiyatının ana temasıdır, zira çoğu sorun ve olay, aile içinde çocuklar ve ebeveynler arasındaki ilişkilerle ilintilidir. Dolayısıyla günümüzde büyüyen çocukların değişken aile deneyimleri çeşitli şekillerde tema haline getirilmekte ve böylece modern çocuk ve gençlik edebiyatı teşhis koyma anlamında bir araç haline dönüşmektedir (Daubert 2005: s.684).

Bu türe ait eserlerde aile içinde yaşananlar, aile içindeki sorunlar gün yüzüne çıkartılıp gündelik hayatla bir araya getirilir ve bir uyum sağlanır. Bunlar genel anlamda gerçek yaşam üzerine kuruludur. Kästner de eserlerine çocukluğunda yaşadıklarını ve özellikle annesi ile arasındaki ilişkiyi yansıtır. Olayları *Pünktchen und Anton* adlı öyküsünde olduğu gibi genellikle ana karakterler üzerinden aktarır.

Eserdeki ana karakterler, Noktacık ve Anton, ailelerinin yanında yaşarlar. Ancak ikisinin sosyal konumu çok farklıdır. Noktacık varlıklı bir aileden gelen iyi

¹³Orijinal metin: "Berlin ist schön, hier besonders, an dieser Brücke, und abends am meisten! Die Autos drängen die Friedrichstraße hinauf. Die Lampen und die Scheinwerfer blitzen, und auf den Fußsteigen schieben sich die Menschen vorwärts. Die Züge pfeifen, die Autobusse rattern, die Autos hupen, die Menschen reden und lachen. Kinder, das ist ein Leben!" (Kästner 1938: s.70)

bir kız çocuğudur. Bunu öyküde geçen evinin betimlenmesinden anlamak mümkündür. ‘‘Meclisin bulunduğu kıyıya çok uzak olmayan büyükçe bir evde oturuyorlardı. Evin on odası vardı; öyle büyüktü ki Noktacık yemeğini yedikten sonra çocuk odasına gidene dek çoğunlukla yeniden acıkiyordu. Yol o kadar uzundu!’’¹⁴ (Kästner, 2013: s. 13) Anton’un evi ise, Noktacık’ın evinin tam tersi özelliklere sahiptir. Anton’un annesiyle başlarını sokacak küçük bir evleri vardır ve onlar çok zor şartlarda yaşarlar: ‘‘Vay canına, ne mutfaktı ama! Anton’un fakir bir çocuk olduğunu hemen anlamıştı aslında. Ama bu kadar küçük bir mutfak olması onu yine de şaşırttı.’’¹⁵ (Kästner, 2013: s.30)

Öykünün merkezinde olan ve model görevi üstlenen çocuk kahraman Anton, günümüzde yetişkinlerin bile üstesinden gelmekte zorlandığı sorumlulukları üstlenir. Annesinden başka tutunacak dalı olmayan Anton, kendisini annesine feda eder ve örnek bir çocuk olmaya çalışır. Çocuk yaşına rağmen annesi ameliyat olduğunda annesinin yapması gereken bütün işler - evin bakımı ve giderleri- Anton’un üzerine kalır. Ailenin geçimi omuzlarına yüklenir. Bütün bunları karşılamak için akşamları hem ayakkabı bağı satıp hem de dilenerek evin geçimini sağlamaya çalışır. Diğer taraftan da okuluna devam eder. Ayrıca annesi hastalandığı zamanlarda yemek yapma görevi de kendisine kalır.

‘Annem çok uzun zamandır hasta, onun için de okuldan geldiğimde yemeği ben yapıyorum.[...] Anton iki yumurta aldı, tencerenin kenarında kırdı, kabukları kömür kutusuna attı, tencerenin içine biraz su koydu, bir torba aldı, yumurtaların ve suyun üstüne biraz un döktü, sonra küçük bir karıştırıcıyla tencerenin içindekileri karıştırdı.’’¹⁶ (Kästner, 2013: s.26-27)

Anton’un annesi Bayan Gast, oğlundan başka kimsesi olmayan ve hayatını oğluna adayan bir kadındır. Gündelikçilik yaparak oğluna bakmaya, evin geçimini sağlamaya çalışır. Ancak hayat şartları çok zordur ve kazandığı parayla hepsinin altından kalkması kolay bir iş değildir. Özellikle hastalandığında hayat hem kendisi için hem de oğlu Anton için daha da çekilmez bir hale gelir. Evin giderlerini ve Anton’un eğitimi için gerekli olan parayı karşılayacak kimse yoktur. O zaman bütün

¹⁴Orijinal metin: ‘‘Sie wohnten in einer großen Wohnung, nicht weit vom Reichstagsufer. Die Wohnung bestand aus zehn Zimmern und war so groß, daß Pünktchen, wenn sie nach dem Essen ins Kinderzimmer zurückkam, meist schon wieder Hunger hatte. So lang war der Weg!’’ (Kästner 1938: s.70)

¹⁵ Orijinal metin: ‘‘Kinder, Kinder, war das eine kleine Küche! Daß Anton ein armer Junge war, hatte sie sich zwar gleich gedacht. Aber daß er eine so kleine Küche hatte, setzte sie denn doch in Erstaunen.’’ (Kästner 1938: s.32)

¹⁶ Orijinal metin: ‘‘Mutter ist doch schon so lange krank, und da koche ich eben, wenn ich aus der Schule komme. [...] Anton nahm zwei Eier, zerschlug sie an einem Topf, kippte die Schalen um, warf sie in den Kohlenkasten, goß etwas Wasser in den Topf, nahm eine Tüte, schüttete etwas Weißes hinter den Eiern und dem Wasser her, und dann quirlte er mit einem kleinen Quirl darin herum.’’ (Kästner 1938: s.30)

işler Anton'a kalır. Bayan Gast hayatını adadığı oğlunu kaybetmekten korkar. Hasta yatağında bir taraftan kendi canı ile uğraşırken diğer taraftan da Anton'u düşünmek zorunda kalır.

*"Katı olmamalıydı, çocuğun son haftalarda kendisi yüzünden çok şeye göğüs germesi gerekmişti. Önce her gün hastaneye ziyarete gelmişti. Aşevinde yemek zorunda kalmıştı, gece gündüz evde yapayalnızdı. Sonra eve getirilmişti. On dört gündür yatıyordu, hatta bir kaç kere odaları ıslak bir bezle silmişti."*¹⁷ (Kästner, 2013: s. 93-94)

Anton ve annesinin sosyo-ekonomik durumları her ne kadar kötü olsa da aralarında tarifi imkansız bir anne-oğul ilişkisi vardır. Ekonomik zorluklar birbirlerine daha çok kenetlenmelerine sebep olur. Küçük bir bedene, ancak bir o kadar da kocaman bir yüreğe sahip olan Anton'un omuzlarına kendinden büyük yükler binse de annesine olan bağlılığı, tüm sorunların üstesinden gelmesine yeter.

Öykünün diğer kahramanı Noktacık, Anton'a göre çok daha iyi hayat standartlarına sahip olmasına rağmen ailesinde istediği ve aradığı mutluluğu, şefkati bulamaz. Maddi anlamda sunulan imkanlar, küçük bir çocuğun en çok ihtiyaç duyduğu manevi zenginliği - sevgiyi - getirmez. Küçük bir kız olan Noktacık, anne-baba sevgisinden yoksun büyür. Zengin babasının iş yoğunluğu kızına göstereceği sevginin önüne geçer. *"Babası bay Pogge, bir baston fabrikasının müdürüydü. Çok çalışıyor, çok da para kazanıyordu."*¹⁸ (Kästner, 2013: s.13) Noktacık'ın aslında babası ile bir sorunu yoktur. Onun çok çalışmasına alışmıştır. Anlam veremediği, beklenti içinde olduğu kişi ise, annesi Bayan Pogge'dir. Annesinin çok zamanı olmasına rağmen kendisiyle ilgilenmemesini kabul edemez. Annesi yerine kendisine bakan Bayan Andacht adında bir çocuk bakıcısına sahiptir. Ancak Noktacık bu durumu kendine dert eder. Doğal olarak her çocuk gibi o da annesi ile daha çok zaman geçirip eğlenmeyi ister. Ancak annesi kendini aşırı sosyal yaşamdan ve modern hayatın getirdiği sosyete eğlencelerinden geri alamaz. Noktacık, kitabın başlarında bu durumu hiç önemsemiyormuş gibi bir görüntü çizse de sonunda babasına şunları söyler: *"Para kazanman gerektiği için zamanın olmadığını biliyorum", [...]. "Ama annemin para kazanması gerekmiyor, yine de bana zaman ayıramıyor. Şimdi başka bir bakıcım olacak ve ondan sonra ne olacak, kimse bilemez."*¹⁹ (Kästner, 2013:

¹⁷ Orijinal metin: "Sie durfte nicht streng sein, er hatte in den letzten Wochen ihretwegen viel ausgetanden. Erst hatte er sie jeden Tag im Krankenhaus besucht. In der Volksküche hatte er essen müssen, und Tag und Nacht war er mutterseelenallein in der Wohnung gewesen. Dann war sie nach Hause gebracht worden. Seit vierzehn Tagen lag sie im Bett, und er kochte und ging einkaufen, und ein paar mal hatte er sogar die Zimmer mit einem nassen Lappen aufgewischt." (Kästner 1938: s.98)

¹⁸ Orijinal metin: "Ihr Vater, der Herr Pogge, war Direktor einer Spazierstockfabrik. Er verdiente viel Geld, und viel zu tun hatte er auch." (Kästner 1938: s.13)

¹⁹ Orijinal metin: "»Ich weiß ja, daß du keine Zeit hast, weil du Geld verdienen muß«, [...]. »Aber die Mutter muß kein Geld verdienen, und trotzdem hat sie keine Zeit für mich. Ihr habt beide keine Zeit für

s.143)

Görüldüğü gibi sosyo-ekonomik durumlar bir ailede ne kadar önemli olsa da ondan daha önemli bir şey vardır; çocuk ve ebeveyn arasındaki sevgi bağı. Şartlar ne olursa olsun sevgi tohumlarının ekilmediği yerde sağlıklı bir çocukluktan bahsedilemez. Mutlu bireyler yetiştirmenin yolu, sevgi dolu bir ailede yaşanan çocukluktan geçer.

4.4. Arkadaşlık Olgusu

Erich Kästner'in neredeyse bütün kitaplarında değişmeyen tek olgu, arkadaşlıktır. Kästner için arkadaşlık ikinci bir ailenin işlevine sahiptir. Kästner'in kitaplarında başaktörler arasında mükemmel bir arkadaşlık söz konusudur. '*Pünktchen und Anton*' adlı öyküdeki en önemli arkadaşlık, ana karakterler Noktacık ve Anton arasında gerçekleşir. Birbirlerine her daim destek olurlar, iyi günde kötü günde hep beraberlerdir.

Noktacık ile Anton, o zamanki sınıf ayrımını aşan özel bir dostluk kurarlar. Ne Noktacık ne de Anton, içinde buldukları sosyal koşullarla ilgilenirler. Noktacık, Anton yoksul bir aileden geldiği için ona tepeden bakmaz ve Noktacık'ın ailesinin çok zengin olması da Anton için bir önem teşkil etmez. Noktacık, Anton'u ebeveynleriyle tanıştırdığında, ebeveynlerinin, Anton'un içinde bulunduğu sosyal konuma takılmayacaklarını düşünür: "*Bu benim en iyi arkadaşım Anton, dedi Noktacık ve elini tuttu. Adı Anton, o müthiş biridir.*"²⁰ (Kästner, 2013: s.134)

Noktacık ve Anton arasındaki dostluk bağı o kadar kuvvetlidir ki her ikisi de birbiri için her türlü tehlikeyi göze alabilir. Kötü karakterli Gottfried Klepperbein, Noktacık'ı elindeki sırrını ebeveynlerine söyleyeceğini ileri sürerek tehdit eder ve karşılığında da Noktacık'tan para ister, yani Noktacık'a şantaj yapar. O anda Anton olayı hemen anlar ve Noktacık'ın zor durumda kalabileceğini düşündüğü için onu koruma altına alır.

"Beni iyi dinle' dedi Gottfried Klepperbein'a. 'Bu ufaklığı bir daha rahatsız edersen karşında beni bulursun. O benim korumam altında, anlaşıldı mı?', Sen ve senin şu nazik sevgilin', diyerek güldü Klepperbein. 'Sen tam bir salaksın!' O anda öyle bir tokat yedi ki iki seksen yola uzandı."²¹ (Kästner, 2013: s.51)

mich. Nun werde ich wieder ein anderes Kinderfräulein kriegen, und was dann wird, kann man nicht vorher wissen.«" (Kästner 1938: s.153)

²⁰ Orijinal metin: "»Das ist mein bester Freund«, sagte Pünktchen und faßte ihn an der Hand. »Er heißt Anton und ist ein Prachtkerl.«" (Kästner 1938: s.143)

²¹ Orijinal metin: "»Hör mal gut zu«, sagte er zu Gottfried Klepperbein. »Wenn du die Kleine noch mal belästigst, kriegst du's mit mir zu tun. Sie steht unter meinem Schutz, verstanden?« »Du mit deiner feinen Braut«, lachte Klepperbein. »Du bist ja total blödsinnig!« In diesem Moment bekam er eine solche Ohrfeige, daß er sich aufs Pflaster setzte." (Kästner 1938: s.56)

Noktacık da Anton için çoğu tehlikeyi göze alır. Noktacık, akşamları bakıcısı Bayan Andacht ile birlikte dilenir. Dilenirken Andacht'ın nişanlısı bunları takip eder. Çünkü topladıkları parayı nişanlısı alır. Adam son derece tehlikeli biridir. Ancak Noktacık dilenilen paranın birazını gizlice alır ve Anton'un paraya Bayan Andacht'ın nişanlısından daha fazla ihtiyacı olduğu için Anton'a verir: "Noktacık onun eline bir şey sıkıştırdı. "Sok cebine!" diye fısıldadı gizemli bir sesle."²² (Kästner, 2013: s.69)

Noktacık bir başka olayda yine sağlam bir arkadaşlığın nasıl olması gerektiğini gözler önüne serer. Annesinin hastalığı sebebiyle sorumlulukları artan Anton'un okuldaki dersleri kötüye gitmektedir ve ödevlerini aksatmaya başlar. Durumu fark eden Anton'un öğretmeni, Anton'a ödevlerini daha iyi yapmazsa eve bir mektup göndereceğini söyler ve onu tehdit eder. Öğretmenin bilmediği şey, Anton'un annesine bakmak zorunda olmasıdır. Her ne kadar Anton bunu gururundan öğretmenine karşı dile getirmese de, Noktacık her şeyi göze alır ve Anton'un içinde bulunduğu koşulları öğretmenine anlatmayı kendine bir görev bilir:

"Size yalnızca şu kadarını söyleyebilirim: Zavallı çocuk gece gündüz kendini harap ediyor. Annesini seviyor ve onun için çırpınıyor ve yemek pişiriyor ve para kazanıyor ve yemeğin parasını ödüyor. Saçlarını kestirdiğinde de parasını taksitle ödüyor. [...] Bay Bremser, "Beni azarlamayı bırak. Bunu bana niye anlatmadı peki?" diye sordu. [...], "Dilimi koparırım daha iyi" dedi. Sanırım çok gururlu."²³ (Kästner, 2013: s.85)

Öğretmen Bay Bremser sağduyulu davranır ve Anton ile aralarındaki buzlar erir: "Bay Bremser bana son saatte çok iyi davrandı, zamanım olduğunda kendisini bir gün ziyaret etmemi istedi."²⁴ (Kästner, 2013: s.90) Noktacık'ın, Anton'un öğretmeniyle konuşmasını, öğretmenin Anton'u dinlemesini ve ona karşı bakışını değiştirmesini söylemesi, yetişkinlere gösterilmesi gereken önemli olgulardır. Kästner çocuğu burada bir kez daha ön plana çıkarır.

5. Sonuç

Erich Kästner, 20. yüzyılın ikinci çeyreğine damga vurmuş, savunduğu fikir ve görüşlerle edebiyata yeni bir soluk getirmiş ünlü bir çocuk ve gençlik edebiyatı

²² Orijinal metin: "Pünktchen drückte ihm etwas in die Hand. »Steck ein!« flüsterte sie geheimnisvoll." (Kästner 1938: s.74)

²³ Orijinal metin: "Ich kann Ihnen nur so viel sagen, daß sich der arme Junge Tag und Nacht abrackert. Er hat seine Mutter gern, und da schuftet er und kocht und verdient Geld und bezahlt das Essen und bezahlt die Miete, und wenn er sich die Haare schneiden läßt, bezahlt er's ratenweise. [...] Herr Bremser sagte: »Schimpf nur nicht so sehr. Warum hat er mir denn das nicht erzählt?« [...] »Lieber beiß ich mir die Zunge ab, hat er gesagt«, berichtete Pünktchen. »Wahrscheinlich ist er sehr stolz.«" (Kästner 1938: s.89-90)

²⁴ Orijinal metin: "»Herr Bremser war in der letzten Stunde sehr freundlich zu mir, und ich soll ihn mal besuchen, wenn ich Zeit habe.«" (Kästner 1938: s.94)

yazarıdır. Gerçekleri iğneleyici ve eleştirel bir şekilde ele alarak kendine has bir tarz yaratmıştır.

Edebiyat hayatı boyunca çocukluğunun etkisi altında kalan Kästner, bu eserinde de olduğu gibi, çocukluğunu hemen hemen bütün kitaplarına yansıtmaktadır. Kästner, çocukluğunda annesinden çok etkilendiği için eserdeki ana karakter Anton ve annesi arasında müthiş bir bağ vardır. Bu bağlamda Kästner'in eserindeki toplumsal olaylar, çocuk perspektifinden yansıtılarak şekillendirilmiştir.

Yazarın çocuk ve gençlik kitapları günümüzde dünyaca bir üne sahiptir. Kitapları bugün hala en çok satılan çocuk ve gençlik kitapları arasındadır. Yazılmasının üzerinden yıllar geçmesine, günümüz çocuklarının daha farklı yaşamlara sahip olmalarına rağmen Kästner'in eserleri hala güncelliğini korumaktadır ve okunmaya devam etmektedir. Bunlardan biri de *Pünktchen und Anton*'dur. Binlerce çocuk Noktacık ve Anton'un hikayesini ilgiyle okumaktadır. Kästner'in tüm eserleri gibi bu eserinin de, çabucak okunsun diye değil, okunduktan sonra keşfedilmesi gereken gizli görevler yerine getirilsin diye yazıldığını düşünmekteyim.

Kästner'in çocuk kitaplarının en önemli yanı, pedagojik karakterlerdir. Kästner bu karakterler aracılığıyla gelecek nesillerin daha insancıl ve daha barışçıl bir toplum yaratacağına inanmaktadır. Bu açıdan Kästner'in çocuk ana figürleri imrenilecek cinstendir. Ebeveynlerine ve çevrelerine karşı toplum tarafından kabul gören güzel davranışlar sergiler ve onlara karşı büyük bir saygı ve sevgi beslerler. Ele aldığımız öykünün ana karakteri Anton da bütün çocuklar için model görevi üstlenmektedir. Bu eserle birlikte, çocukluk ve gençliğin, yetişkinlik için bir ön hazırlık olduğu, insanın tutum ve davranışlarını çocukluktan itibaren içinde yaşadığı topluma göre şekillendirdiği sonucuna varmış olduk.

Kaynakça

Birincil Kaynaklar

Kästner, Erich. (2013). *Noktacık ile Anton*, Vedat Çorlu (Çev.). İstanbul: Can Yayınları.

Kästner, Erich. (1938). *Pünktchen und Anton*, Wien: Atrium Verlag. (Eserin Orijinali.)

İkincil Kaynaklar

Asutay, Hikmet (2004). "Türk Dili Derslerinde Çocuk ve Gençlik Yazını". *Ankara Üniversitesi, Tömer Dil Dergisi*. Sayı 123/2004. s. 65-72.

Beutler, Kurt. (1967) *Erich Kästner. Eine literaturpädagogische Untersuchung* Berlin: Beltz Verlag.

- Brunken, Otto. (1990). Mittelalter und Frühe Neuzeit. Reiner Wild (Hrsg.). *"Geschichte der deutschen Kinder- und Jugendliteratur"*. (s.1-44). Stuttgart: Metzler Verlag.
- Brunken, Otto. (2000). "Kinder- und Jugendliteratur von den Anfängen bis 1945. Ein Überblick." Günter Lange (Hrsg.) *Taschenbuch der Kinder- und Jugendliteratur*. 2 Bde. Bd. 1. (s.17-96) Baltmannsweiler: Schneider-Verlag Hohengehren.
- Dahrendorf, Malte.(1996). *Vom Umgang mit Kinder- und Jugendliteratur. Plädoyer für einen lese- und leserorientierten Literaturunterricht*. Berlin: Volk und Wissen Verlag.
- Daubert, Hannelore (2005). "Familie als Thema der Kinder- und Jugendliteratur." Günter Lange (Hrsg.). *Taschenbuch der Kinder- und Jugendliteratur* Band 1&2. (s. 684-705). Baltmannsweiler: Schneider-Verlag Hohengehren.
- Dilidüzgün, Selahattin. (2006). *Çağdaş Çocuk Yazını*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Doderer, Klaus. (2002). *Erich Kästner. Lebensphasen – politisches Engagement literarisches Wirken*. München: Juventa Verlag.
- Doderer, Klaus.(1984). *Lexikon der Kinder- und Jugendliteratur*, in drei Bänden, zweiter Band: I-O, Weinheim, Basel: Beltz Verlag,
- Eckhardt, Juliane, (1987). *Kinder und Jugendliteratur*, Darmstadt Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Ewers, Hans- Heino (1995). "Kinder und Jugendliteratur – Entwurf eines Lexikonartikels." Ewers, Hans Heino; Nassen, Ulrich; Richter, Karin und Steinlein, Rüdiger (Hrsg.): *Kinder- und Jugendliteratur Forschung 1994/95. Mit einer Gesamtbibliographie der Veröffentlichungen des Jahres 1994*. Stuttgart und Weimar: Verlag J. B. Metzler.
- Ewers, Hans – Heino. (2016). "Kültürel Değişime Yansıyan Çocuk Medyası ve Çocuk Medya Dünyası: Tarihsel Açından İncelenmesi". Demet Darcanlı, Figen Demirkıran (Çev.). Hikmet Asutay, Tuncay Öztürk, Didem Yılmaz, Sema Duran Baytar, Sare Gürel, Zekiye Hande Ünal (Ed.). *Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Barış Kültürü*. (s. 17-21). Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Grub, Frank Thomas. (2003) "Werdet anständiger, ehrlicher, gerechter und ernünftiger als die meisten von uns waren!" Reiner Wild (Hrsg.). *Dennoch leben sie*. (s. 155–166.) München: Edition Text + Kritik.
- Haywood, Susanne. (1998). *Kinderliteratur als Zeitdokument. Alltagsnormalität der Weimarer Republik in Erich Kästners Kinderromanen*. Frankfurt: Peter Lang,

- Kaminski, Winfred. (1998). *Einführung in die Kinder- und Jugendliteratur. Literarische Phantasie und gesellschaftliche Wirklichkeit*. Weinheim und München: Juventa Verlag.
- Kästner, Erich. (1968). “... was nicht in euren Lesebüchern steht.” Frankfurt a.M.: Fischer Taschenbuch.
- Kästner, Erich. (2012). “Ben Küçük Bir Çocukken”. Süheyla Kaya (Çev.). İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Kırmızı, Bülent. (2016). “Erich Kästner’de Büyükşehir”. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. Sayı 36/2016. S. 41-58.
- Klarer, Mario. (1999). *Einführung in die neuere Literaturwissenschaft*, Darmstadt: Primus Verlag.
- Neydim, Necdet. (2016). “Çocukluğun ve Çocuk Edebiyatının Tarihsel Yolculuğu”. Hikmet Asutay, Tuncay Öztürk, Didem Yılmaz, Sema Duran Baytar, Sare Gürel, Zekiye Hande Ünal (Ed.). *Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Barış Kültürü*. (s.3-10). Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Scheiner, Peter (2005). “Realistischen Kinder- und Jugendliteratur.” Günter Lange (Hrsg.). *Taschenbuch der Kinder- und Jugendliteratur Band 1&2*. (s. 158-186.) Baltmannsweiler: Schneider-Verlag Hohengehren.
- Pünktchen und Anton. 29.03.2021 tarihinde <https://www.kaestnerfuerkinder.net/anton.php> adresinden erişildi.
- Uerding, Gert. (1977) “Was sich Nie und Nirgends Hat Begeben. Überlegungen zu einer Poetik der Kinder-und Jugendliteratur.” Malte Dahrendorf (Hrsg.). *Lexikon der Kinder- und Jugendliteratur. 2. Auflage*. (s. 18-35). Weinheim/Basel: Beltz.